

למעשה

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

איך ניזוק יוסף והרי שלוחי מצוה אינם ניזוקים

מקשה רבינו האור החיים הקדוש איך ניזוק יוסף הרי שלוחי מצוה אינם ניזוקים (בראשית לו יד) וז"ל ואם תאמר אם כן למה היה מה שהיה לעבד נמכר יוסף. י"ל שנוק שתכליתו הטבה ומעלה גדולה אינו חשוב נזק.

ומזה התשובה לכל השלוחי מצוה שנהרגו בפיגועים וכיו"ב, מפני שתכליתו הוא טוב ולא מקרי נזק.

הגיע זמנם למות והתגלגל שמותו בזמן מצווה

כתב הרב חיים קניבסקי בספרו טעמא דקרא (פרשת חיי שרה) וז"ל 'ויבא אברהם לספוד וגו'. פירש"י שע"י בשורת העקדה מתה שרה. ויל"ע הא ק"ל שלוחי מצות אין נזוקין ולמה סבבו מן השמים שתמות עי"ז,

וכעין זה יש להקשות בריש מדרש אסתר גבי אנשי אלכסנדריא שאמרו נדליק או לא נדליק וכל דבעי ימטי עלן ועי"ז נתגלגל שנהרגו כולן.

(- וז"ל המדרש אמר רבי שמעון בן יוחאי בשלשה מקומות הקדוש ברוך הוא מזהיר לישראל שלא יחזרו למצרים, הראשון שנאמר (שמות יד, ג): כי אשר ראיתם את מצרים וגו', והשני כתיב (דברים יז, טז): וה' אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה, והדין שלישי, דכתיב: והשיבך ה' מצרים באניות. בשלשתן כפרו ובשלשתן לקו. הראשונה בימי סנחריב, שנאמר (ישעיה לא, א): הוי הירדים מצרים לעזרה, מה כתיב בתריה: ומצרים אדם ולא אל. שנית, בימי יוחנן בן קרח, שנאמר (ירמיה מב, טז): והיתה החרב אשר אתם יראים ממונה וגו'. והשלישית בימי טרכינוס שחיק עצמות, ילדה אשתו בליל תשעה באב והיו כל ישראל אבלים, נשחק הולד בחנכה, אמרו ישראל נדליק או לא נדליק, אמרו נדליק וכל מה דבעי לימטי עלן ימטי, אדליקו, אולון ואמרון לישנא ביש לאשתו של טרכינוס, אילין יהודאין כד ילידת הוו מתאבלין, וכד מיית ולדא אדליקו בוצינין. שלחה וכתבה לבעלה עד דאת ברברין, בוא וכבוש אילין יהודאין דמרדו בך. סליק לאילפא וחשב למיתי בעשרה יומין, ואייתיה רוחא בחמשה יומין, אתא ואשכחינון דהוו עסיקין בהדין פסוקא (דברים כח, מט): ישא ה' עליך גוי מרחק מקצה הארץ כאשר ידעה הנשר, אמר להון אנא הוא נשרא דחשיבית למיתי בעשרה יומין ואיתיתני רוחא בחמשה יומין, הקיפון לגיונותיו והרגן. ואין קונה, למה אין קונה, רב אמר על ידי שלא הקניתם דברי הברית, שאין בכם מי קונה דברי חמשה ספרי תורה, מנין של קונה) המושך בעמוד הבא

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו

מה חטאו של יוסף שפנה אל שר הטבחים והאופים

וכך גם בעניין גבולות ההשתדלות, שהנה, הטעם שחובת ההשתדלות אינה סותרת את מידת הבטחון- למרות שאמונתנו מיוסדת על הידיעה שהכל תלוי ביד ה', ומובן מאליו שאין לקב"ה צורך בהשתדלותו – לפי שהקב"ה חפץ להטות את העולם בדרך הטבע, ולכן נקבעה ההלכה שאין סומכים על הנס. לכן, רק מעשים שיש בהם משום הוצאת הישועה של נס, הם שנכנסים לכלל חובת ההשתדלות, אבל מעשים שאינם כאלו, אינם נכנסים לכלל חובת ההשתדלות, וממילא הם גם אסודיים!

על פי יסודות אלו מבאר החזון איש (אמונה ובטחון עמ"כ) את הפגם שהיה בבקשתו של משר המשקים שיזכירוהו לטובה לפני פרעה. כי אף שהשתדלות אינה את מידת הבטחון, אך כמה דברים אמורים, בהשתדלות שעל פי דרך תועלתה קרובה, כי באופן כזה ההשתדלות מוציאה את הישועה מגדר נס. אך השתדלות שעל פי דרך הטבע אינה קרובה להועיל, מקבלת אופי וזו סתירה גמורה מעשה הנובע מתוך יאוש, כטובע הנאחו בקש, אמיתי במרא יתברך.

והנה, אף שבדאי שבטחונו של יוסף היה על הקב"ה בלבד, והפנייה המשקים הייתה מבחינתו מעשה של השתדלות, מכל מקום היה בה פגם, כי על פי תכונתם של אנשים מסוגו של שר המשקים, רחוקה ההסתברות שיזכור למלאות את בקשת יוסף להזכירו לטובה אצל פרעה, ולכן אין לבטוח עשות השתדלות שכזאת, שמתאימה כאמור, רק למי שפועל מתוך יאוש, ונמצא, אומר החזון איש שיוסף לא נענש על גריעותא במידת בטחונו, אלא על מעשה ההשתדלות שעל פי קבלת חז"ל, לא היה לו מקום על פי הבטחון.

(לעבדך באמת עמי קנה)

רואים עד כמה העכ"ם הם כפויי טובה למרות שיוסף הצדיק עשה להם כל כך הרבה טובות הם בוודאות ישכחו ואתו עד שאפי' השתדלות זה לא נחשב

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

המשך מעמוד קודם

וקשה נהי שהיו חייבין עונש כדאמר בגמרא דעברו על לא תוסיפון לשוב וגו אבל למה לגלות שימותו דוקא ע"י מצוה שמסרו נפשם ע"ז.
וכן קשה בשבת ק"ח יהי חלקי ממתי בדרך מצוה וקשה הא שלוחי מצוה אינן נזוקין. וקשה לומר דכל הני מקרי שכיח הזיקא.

ונראה דהא דשלוחי מצוה אינן נזוקין היינו דהמצוה לא תגרום להם שום הזיקא אבל אם הגיע זמנו למוות בלא"ה א"כ אדרבה זכות הוא לו שמסבבין מן השמים מיתתו ע"י מצוה דהוי כמוסר נפשו על ק"ה (-כדאימת בחז"ל (קה"ר ג יח) 'שהמת מן העולם בשעת מצוה מעלה עליו הכתוב קיים כל התורה). ולכן אנשי אלכסנדריא שהגיע זמנם ליענש ולפי שהיו צדיקים סבבו מן השמים שימותו ע"י מצוה דהוי כמוסר נפשם עבור המצוה דשכרו מרובה מאד וכן הענין בשרה וכן בהא דכל כתבי וזבה יתיישב בכמה דוכתי

והא דפריך בקדושין (ל"ט ב) והא שלוחי מצוה אין נזוקין ולא משני כה"ג, האמת משני דבמקום דשכיח הזיקא אין סומכין ע"ז. עכ"ל
כבר כתב כן ר' יוסף גיקאטיליה בכללי המצוות (ערך שליח עמ' קעד) 'שלוחי מצוה אינם נזוקין. ואם באה עת קצו ונפטרו לבית עולמם בעודם הולכים בשליחות מצוה, מה טוב חלקם ומה נעים גורלם שנלקחו בעודם עסוקים בעבודת המלך. ועל הדא גרסינן בפרק כל כתבי הקדש, א"ר יוסי יהא חלקי עם מיתי בדרך מצוה'.
והענין יוסף (שה"ר שם) תירץ בשם היפה מראה (ירושלמי סוכה פ"ה) למה מה שהדליקו נרות חנוכה לא הצילם א. הא אמר בפ"ק דקידושין (לט:); דהיכא דשכיח הזיקא לא סומכין אנסיא. והכא הזיקא דקביע הוא ולא הוה להו למיסמך אנסיא.

ב. ועוד שע"י היותם במצרים נענשו כדלעיל הלכך לא עמדה להם זכות מצוות חנוכה. כישראל בפילגש בגבעה שנשענשו על שלא מחו בפסל מיכה (סנהדרין קג:); אע"פ שעכיו היו עסוקים במצוה.

ובנותן טעם להביא בזה את מה שמסופר בספר בסוכות תשבו' אודות הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל אביו של הגאון רבי משה זצ"ל שאף באחרית ימיו הקפיד על שינה בסוכה, למרות הקור הגדול שהיה ברוסיה במקום בו התגורר בשנתו האחרונה ישן כל ימי החג בסוכה ואף בליל שמיני עצרת שכידוע בחז"ל ישנים בסוכה אף בשמ"ע כדעת הגר"א ומרוב הקור שהיה לקה בדלקת ריאות ולאחר ששה ימים נפטר ובהספדו אמר בנו הגר"מ שלא יעלה במחשבת אדם שהנהגת אביו בשינתו בסוכה באותה לילה היה שלא כדת וכדין שמחמת כן הוא נפטר אלא היות והוא מסר את נפשו תמיד על מצוות שינה בסוכה זיכהו ה' שכאשר הגיע עתו ונגזר עליו למוות הוא נפטר בזמן קיום מצוה זו

ובנותן טעם יש להביא את מה שמספר היה ר' שלום שבדרון זצ"ל בספרו קול חוצב (עמ' 352-347) בחור צעיר שלמד בישיבה תיכונית, שינה לפתע כיוון, החליף דרך, נטל את חפציו ועבר לישיבה קדושה בחדרה. זמן חורף הראשון עבר עליו בהתעלות חדשה, יחד עם שינוי השאיפות, התמדה ורצינות. זמן קיץ גם הוא התחיל יפה מאוד, אבל לא הסתיים בחודשי הקיץ החמים הלך הבחור להתרחץ בחוף החרדי בגבעת אולגה, נכנס וטבע. רח"ל.

תלמידי הישיבה היו המומים וכואבים. הוריו של הבחור היו שבורים ורצוצים. בנוסף לכך היו יחידים שהרהרו לעצמם: הבחור נכנס ללמוד בישיבה תיכונית, אח"כ בהסכמת הוריו החליט לעבור לישיבה קדושה, ודוקא כאן נסתלק לבית עולמו בדמי ימיו?!...
ההלויה התנהלה תחת אבל המום וכבד.

ככלות השלושים להסתלקותו הובאו לישיבה טובי המספדים - לספוד לבחור ישיבה ולבכותו. המספדים - רבי בצלאל זולטי, ורבי שלום שבדרון, מלבד ראשי הישיבה וקברניטיה. ההורים השכולים הגיעו להיכל הישיבה וישבו לשמוע מספד ובכי על בנם הצעיר.

ראשון המספדים היה הרב זולטי, אחריו ר' שלום שבדרון. שקט השתרר בהיכל. הגיע תורו של ר' שלום. אי, אי, גנח ר' שלום לתוך הרמקול - היתה זו האנחה המפורסמת שהרעידה את השומעים בהספדים של ר' שלום, 'אי אחד, כידוע, היה מספיק לנענע את הלבבות. ר' שלום היה מניף את ידו ובבת אחת זורק אי! לתוך לבבות השומעים. גם הפעם החל ר' שלום באנחות והמשיך בדיבור:

'כבר שמענו את דבריו של הגאון ר' בצלאל זולטי, שביאר את מעלתה של תורה וחשיבות בן תורה וכו' וכו', דבריו היו קולעים למטרה אני אין לי הרבה מה להוסיף על דבריו - אך ברצוני במעמד זה לספר לכם סיפור על יהודי שבימקרה' הוא גם חותנו של רבי בצלאל זולטי, ר' ירחמיאל וקסלר המפורסם זצ"ל, שמעו נא עובדה מופלאה:

'הרב וואלק משערי חסד היה שליח של אחת התנועות - למען התישבות בארץ ישראל וכיתת את רגליו ברחבי העולם לעשות נפשות ליישוב ארץ ישראל' הרב וואלק ניחון בכישרון דיבור ויראת שמים וניצל את כשרונותיו למטרה זו.

בין נודויו בשנת תרפ"ט הגיע לשיקאגו. ביום שבת קדש נכנס לבית הכנסת המרכזי ולאחר אישור הגבאים עלה על הבימה והלהיב. במוצאי שב"ק בשעה מאוחרת ניגש אל הרב וואלק יהודי גביר - הרב ירחמיאל וקסלר - באומרו: 'נאומך שבה את ליבי, ומיד בצאת השבת התחלתי לחשוב על הענין ברצינות, רק שרצוני לראות את המקום מקרוב, בדעתי ליסוע לביקור בארץ ישראל להתחקות אחרי סודות המקום ולראות, האם ישנה שם אפשרות השקעה והצלחה בפרנסה וכו' וכו'. ואז אחליט סופית על צעדי הבאים.

האיש הרב ירחמיאל וקסלר, חותנו של רבי בצלאל זולטי. אמר ועשה. בתקופת חודשי אדר ניסן תרפ"ט נסע עם כמה מבני משפחתו לא"י.

אחרי חג הפסח תרפ"ט ביקר בעיר חברון וראה שם את ישיבת 'נכנסת ישראל' בהדרתה. ואף הוסיף להבחין שבישיבה מסתופפים גם כמה בחורים תושבי אמריקה. ר' ירחמיאל התרשם עמוקות מהאוירה בין כותלי הישיבה והחליט להשאיר את בנו בן השש עשרה - יחזקאל וקסלר - בין כותליה, מלבד זאת שב לארה"ב בהחלטה משמחת לחסל עסקיו באחת ההזדמנויות ולעלות לחונן את עפר הארץ.

בי"ח מנ"א תרפ"ט, שבת קודש, פרצו הפרעות - פרעות תרפ"ט, רבים מתושבי העיר ובני הישיבה נטבחו בידי ערביי העיר. ביניהם הבחור יחזקאל וקסלר... הי"ד.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

הרב וואלק, שהמשיך לפעול בענין יישוב ארץ ישראל, הבין דבר אחד שלשיקאגו אסור לו להגיע... לא נעים... הוא הרהר ובצדק: 'מה אגיד למתפללי ביה"כ הגדול בשיקאגו, ששלחתי את בנו של ר' ירחמיאל ווקסלר למות בא"י?!' לי אישית לא יחסרו לי מקומות אחרים לדרוש בשבחה של א"י חוץ משיקאגו, אך למקומות אחרים הרהר.

עברו ימים, גם שנים הרב וואלק הולך בדרכו ברחוב ראשי בניו-יורק, וממולו צועד הרב ווקסלר, 'שלום עליכם, הרב וואלק!' מכריז ר' ירחמיאל ווקסלר בשמחה: 'איפה נעלמתם? לא רואים אתכם באזור שלנו בשיקאגו, אני כשלעצמי מתעכב כאן באמריקה עוד מספר חודשים עד שאעלה לא", אבל חבל שלא תמשיכו במלאכת הקודש באזורינו, בודאי יש עוד אנשים שישתכנעו מדבריכם.'

הרב וואלק התחיל לגמגם לכל הכיוונים, התנצל על שלא בא. אך לא הועילו לו התמקויותיו, ר' ירחמיאל ווקסלר האיץ בו לדעת את סיבת אי בואו לשיקאגו, עד - שהרב וואלק נאלץ להשיב בבושה ובכאב את התשובה האמיתית: את האמת, אתה מבין בעצמך שאין זה נעים להופיע באותו מקום, ובפרט בבית הכנסת המרכזי, שם דיברתי והצלחתי לשכנע אותך לעלות לארץ ישראל - שם שיכלת את בנך...

עמדו השניים דוממים זה מול זה ברחובה של עיר כשמואות בני אדם חולפים על פניהם מכל הכיוונים, מכוניות צופרות, אוטובוסים פולטים עשן סמיך, ור' ירחמיאל עומד ממוול הרב וואלק, לפתע פשט ר' ירחמיאל את שתי ידיו כלפי פניו הרציניות של הרב וואלק הישיש ואמר: 'הרב וואלק, איר קענט זאך נישט פארשטעלן- אינך יכול לתאר איזו הכרת הטוב יש לי כלפיך...'

הרב וואלק הביט עליו בהשתוממות אינו מבין את כוונתו, אך ר' ירחמיאל לא הותיר זמן למהשבות, ומיד המשיך בהתלהבות: היה לי בן - יעקב יחזקאל, נגזר עליו משמים, שלא יהיה יותר מושע עשרה שנה, אילולא הייתי עולה לארץ ישראל, ודאי היה מת כאן בארץ העמים, בני יעקב יחזקאל יכול היה להסתובב כאן בניו-יורק ולהיהרג כמו ילד אמריקאי בתאונת דרכים או מחלה אחרת רח"ל, עתה שזיכני השם דרךך - להביאו לארץ ישראל ולהכניסו לישיבה קדושה, להפכו לבן תורה ולבסוף עוד זכה למות על קידוש ה' הגדול והנורא, כמה אני חייב לך הכרת טובה על זה:...

עיני שניהם נצצו מדמעות בטבורה של עיר, ורבי ירחמיאל סיים: 'האם לקחת לי ילד? לא! הלא נתת לי ילד - בחור ישיבה, הצלת את בני'.

סיפור זה, המשיך ר' שלום וסלסל בקול בוכים: 'עובדה זו שמעתי מפי הרב וואלק בעצמו. רבותי! הבה נתבונן! כך הסתכל בעה"ב, גביר מלפני עשרות שנים'...

וכן ההספד הסתיים הקהל התפור לביתו תחת הרושם הכביר של הסיפור שקיבל בתוכו הספד על בחור וקלע למטרה המרכזית שהביכה את הנואמים והשומעים גם יחד

רק אחרי ארבעים שנה נתברר כי הצרות גרמו לישועה

סיפור מפי אחד הניצולים קבוצת נערים נשלחה, לרגל רדיפות הנאצים ימ"ש, מגרמניה לאנגליה. כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה הוגלו לאוסטרליה כל בני הקבוצה עם עוד אלפי נתינים גרמניים. משום שהאנגלים החשיבו אותם לנתיני ארץ אויב וחשדום למרגלים. את הדרך לאוסטרליה עשו אלפי הגולים בספינה קטנה וישנה, כאשר הדוחק והצפיפות יצרו תנאי קיום קשים ביותר. צרה נוספת שהצטרפה למסע התלאות - האנגלים העלו על אניה זו גם עבריינים אשר עונש המאסר שלהם הומר בתפקידי שמירה באניה. פושעים אלה היו מתגנבים בהשאי ומחטטים במזוודות הנוסעים. כל הפיץ בעל ערך היו שודדים, ואת הותר ורקו לים כדי לטשטש את העקבות. בוקר אחד גילתה צוללת גרמנית את הספינה האנגלית, ואנשיה החלו לירות לעברה פגזי טורפדו. הפגז הראשון החטיא את המטרה. השני כבר היה מטווח היטב ועשה את דרכו הישר אל מדרף הספינה. לפתע הרים גל גדול מאד את הספינה ובחסדי ה' יתברך חמק עבר לו הפגז מתחתיה מבלי לפגוע בה. את רחשי לבם שלנוסעי הספינה שצפו במתרחש ניתן לבטא בגילוי ברעדה גילה - על הנס שנעשה להם, ורעדה - מפני הבאות. אך למרבה הפלא נפסק הירי והצוללת הסתלקה מהמקום. לאחר ארבעים שנה התפרסמו בעתון גרמני זכרונות של מפקד הצוללת הגרמנית ושם הוא מספר על הפלא שהפגז השני לא פגע. ומוסיף ומספר שם שתוך כדי ההפגזה הבחין צוות הצוללת בחפצים מוזרים שהושלכו מהספינה. מיד ניתנה פקודה לצאת ולאסוף את החפצים שהיו באמת מזוודות הנוסעים. תוך כדי בדיקת תכולת המזוודות נמצאו בהן מכתבים הכתובים בגרמנית. מכאן הסיקו מפקדי הצוללת שהאניה המופנות מובילה שבויים גרמניים והדלו מלהתקפה. הפכת מספדי - למחול לי. (ילקוט לקח טוב פרקי אמונה ונחמה עמ' לה)

מעשה שזוכר בספר נוטרי אמן (ח"א עמ' קעט)

השגחה פרטית יהודי ממאנסי פליט שואה מספר: הייתי בן עשר כשנכנסו הגרמנים ולקחו את אבי ואמי ושאר משפחתי. נותרתי בדרך נס לבדי, עם אחותי בת הארבע. כוחות עילאיים נסכו בי משמים, בשעה זו ואחזה בי בגרות ואחריות להיות נצר למשפחתי, כשאחריות השמירה על אחותי עלי. לכל מקום שהלכתי אף בתוך הבית, לקחתיה עמי, לא עזבתיה רגע.

פעם אחת הוצרכתי להתפלל מנחה, כיון שהיא ישנה על מטתה שינה עמוקה, החלטתי להחפז לתפלת מנחה על מנת לחזור תיכף עוד קודם שתתעורר. אולם כאשר חזרתי נדהמתי לגלות שהילדה לא נמצאת, שאלתי עובר ושב ונענית בתשובה הנוראה שאיש הס. ס. לקחה.

אחזו בי טירוף דעת, וללא שום הסבר הגיוני, לחמתי להצלתה בעוצמה ובכוחות נפש אדירים. ללא שום מחשבה בגודל הסכנה אליה אני נכנס. רצתי כמושוגע למשרדי הריכוז (נגד כל הגיון כי הלוא אני עצמי אלקה). ושגאתי, היכן אחותי? הביאו לי אותה! למולי יצאו חיילים עם רובים דרוכים, והם צעקו: ברח מכאן יהודי מזהם לפני ש... אך לא הרפיתי. לשמע צעקותי יצא המפקד ממשדרו, כששמע מה רצוני פנה אלי בשאגות, כמו שבכף ידך אין סיכוי שיעצמך שיער, כך אין סיכוי שהיא תוחזר לך, מהר ברח מכאן לפני ש... לשמע זאת, חשפתי את כף ידי מול עיניו, והנה ראו עליה שערות. המפקד נדהם ואמר, אתם יהודים מכשפים, קח אותה ותסתלק מכאן, והוציאה אלי, וב"ה נצלנו.

ומהיכן צמחו השערות? אני מאמין שכל דברינו ומקרניו הכל נסים אין בהם טבע ומקרה! ומעשה שהיה כך היה, מספר הלה: בהיותי קטן נביתתי בצורה נוראה בכף ידי, באופן שהצריך השתלת עוד חדש, לצורך כך חתכו לי עור באחת מרגלי ממקום שעיר ושתלוהו במקום הכויה, ההשתלה לא זו בלבד שהצליחה, אלא אף הצמיחה שיער, לאמי הי"ד - היתה בשעתו עגמת נפש גדולה מכך, אך היא האמינה בתמימות כי גם זו לטובה, והנה לאחר זמן, היה זה פתח הצלה להשרדות נצר ממשפחתי ה' ינקום דמם.

הגרה"ק שליט"א סיפר מעשה נורא בנובהדרוק היה בחור שפשוט במקום לצמוח לגובה צמח לרוחב הוא היה הולך ומשמין לרוחב כל הזמן הגיעו מכל העולם רופאים לראות אותו אף אחד לא ידע מה להגיד כל הבחורים בישיבה היו הולכים להסתכל עליו עד כדי כך שאחרי איה זמן הוא כל כך השמין שהוא לא יכול לעמוד ולשבת רק שכב במיטה כל היום הוא היה במצב פשוט נורא בפורים כל שנה היו אוספים כסף עבור הבחור הנ"ל שיהי' לו רפואה ולהוצאות הרבות שהיו לו אבא זצ"ל הסטייפלער הכיר אותו ואח"כ עלינו לארץ וכבר לא שמענו ממנו שום דבר אבל אחרי שהגענו פה עוד היו אוספים בא"י כסף עבורו עד שיום אחד בא מישוהו לאבא וסיפר לו מה עלה בגורל הבחור ההוא שאח"כ היה מלחמה וכל הבחורים של אותה תקופה נהרגו ע"י הגרמנים חוץ מאחד הבחור השמן ההוא

לגרמנים ימ"ש לא היה מה לעשות אתו אז השאירו אותו שם שיחיה אח"כ נגמרה המלחמה ובנס נתרפא לגמרי עלה לארץ התחתן עם אשה נולדו לו ילדים והוא חי בכפר סבא אבא שמע את זה הוא לא האמין הוא אמר שזה נס גלוי! הגרה"ק שליט"א כל כך התרגש מסיפור זה וחזר ואמר זה היה נס אני זוכר שדיברו שהוא כל כך שמן אספו לו כסף כולם באו להסתכל עליו והנה רק הוא נשאר לחיות לפעמים הקב"ה עושה לאדם מום כדי להצילו. (בדידי היו עובדא עמי קסב)

הרב חיים בן חמו שליט"א

(לז-א) "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען"

(רש"י) ביקש יעקב לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלווה, אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלווה בעולם הזה?

שואל הרב וולבה זצ"ל כאשר יעקב מבקש לישב בשלווה הרי בוודאי כוונתו ומגמתו היא כדי שיתאפשר לו לעסוק בתורה, ביישוב הדעת, בלי טרדות ובלי הפרעות, כפי שהגמ' (מגילה כח:) אומרת "שמעתא בעא צילותא" כלומר לימוד מצריך צלילות הדעת, אם כך לכאורה מה שמין פסול נמצא בבקשת יעקב? ובפרט שיעקב הנחשב כבחיר האבות, ודמותו חקוקה בכסא הכבוד, הרי שאם יש מושג של שלווה ונחת בעולם למי היא מיועדת אם לא ליעקב ושלכמותו? ובפרט שמוסכת חייו של יעקב עד כה הייתה שרשרת של צרות בלתי פוסקות, טרם יצא לאוויר העולם וכבר סבל מעשו, אח"כ מאליפז שרדף אחריו בשליחות אביו להורגו, אח"כ לבן שהחליף את משכורתו מאה פעמים, המאבק עם המלאך שרו של עשו, אח"כ מה שקרה עם דינה, והמלחמה של שמעון ולוי עם אנשי שכם, וכעת יוסף? כמובא במד"ר (פד-ג) על הפסוק באיוב, **לא שלוותי, מעשו ולא שקטתי, מלבן ולא נחתתי, מדינה ויבוא רוגז** בא עליו רוגזו של יוסף, והנה כאשר נדמה שהוקל עליו מעט, ומבקש לנצל את שארית חייו לעבודת ה' מתוך רוגע ושלווה קופץ עליו רוגזו של יוסף?

האם קיימת סתירה בין השלווה בעולם הזה למה שמתוקן לצדיקים לעולם הבא? היד ה' תקצר לתת לצדיקים גם את העולם הזה וגם את העולם הבא? גם מה שכותב רש"י "צדיקים מבקשים לישב בשלווה אומר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלווה בעוה"ז? אם הם באמת צדיקים הרי כל כוונתם כפי שכותב הרמב"ם (ט-ב) "התאוו כל ישראל נביאייהם והכמיהים לימות המשיח, כדי שינחו ממלכות הרשעה שאינה מנחת להם לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן..." ואם זו כל כוונתם למה לא לתת להם זאת?

וגם הרי מצאנו מגדולי ישראל שזכו לשני שולחנות כמו רבי יהודה הנשיא, או רבי אלעזר בן חרסום רבי עקיבא בסוף ימיו ועוד...? אפילו משה רבינו נתן התורה התעשר מפסולת הלוחות עושר רב, נמצא שאפשר לזכות לשני שולחנות, וכפי שאמר רבי יוחנן לרבי אלעזר לא כל אחד זוכה לשני שולחנות שמע מינא ששני שולחנות היא זכות.

תשובות רבות נתנו לשאלות אלו, ננסה במאמר קצר יריעה זה לעמוד על אחד ההסברים ומתוך שאלה נוספת, המשנה באבות (ו-ד) אומרת "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא". ויש להבין וכי רק כך דרכה של תורה, מה עם אדם שהקב"ה חנן אותו בשפע טובה וברכה, ויושב ועוסק בתורה יומם ולילה עליו לא נאמר אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא? וגם איך אפשר להבין שאדם שחיי צער כאלה שהוא מאושר בעולם הזה, ניחא בעולם הבא אבל בעולם הזה?

אלא שהתורה מלמדת אותנו יסוד גדול וחשוב שחובת האדם להיות מחובר לתורה בכל מצב ובכל תנאי, "ולפום צערא אגרא", ויעקב אבינו שהיה בחיר האבות מהווה את הסמל לחיים של תורה בכל מצב גם כאשר הם רצופים בקשיים ובמאבק מתמיד עם היצר וחיליו, כפי שהעיד עליו שרו של עשו לאחר שנאבק עמו וקרה את שמו ישראל, (וכידוע שם מורה על מהות) "כי שרית עם אלוהים ועם אנשים ותוכל" לכן יקרא שמך ישראל.

כמה זה סימלי שדווקא יעקב מתקן את תפילת ערבית שהיא התפילה הראשונה של היום תפילה המסמלת את הזמנים הקשים והחשוכים שגם בהם עלינו להישאר נאמנים לעבודת ה'.

הרבי מקוצק היה רומז על כך את מאמר המשנה באבות "אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה" כלומר כאשר יהיה לי פנאי, וארגיש טוב, וכו' אשב ואעסוק בתורה, אומר התנא אולי מהשמים מעוניינים דווקא בתורה ובמצוות שלך המתקיימות מתוך "שלא תפנה".

מוסיף הרב חסמן, ישנם רבים וטובים שמאוד מעוניינים להשיג השגות רוחניות בדרגות גבוהות אלא שהם מבקשים דירה מרווחת עם אגף מיוחד ללמוד תורה, ארון ספרים רחב ידיים, כלים נאים המרחיבים דעתו של האדם, מצב כלכלי טוב, פרנסה בשפע, בריאות תקינה וכו' וכך יוכל לעלות ולהתעלות בתורה ובריאת שמים, על פניו זה נשמע מאוד נחמד וטוב, אלא שהתורה מלמדת אותנו שיתכן וזה עצת יצר הרע שקושר את חיי החומר עם חיי הרוח, והתורה אמרה "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", והגמ' (ברכות נד.) מסבירה בכל מאודך בכל מידה ומידה שהוא מוודד לך ולא רק מתוך שלווה ונחת.

המסקנא העולה מדברים אלו, כשם שפרצופיהם של בני האדם שונים כך משימותיהם שונות, ולא ראי זה כראי זה, וכל אדם מקבל את הכלים בהתאם למשימות המוטלות עליו, אברהם הוגדר שאיש החסד, ולכן ניסיונותיו היו מותאמים, כגון העקידה של בנו יחידו, כלומר מצד אחד חסד ומאידך עקידה, ולכן עתה ידעתי כי ירא אלוהים אתה נאמר לאחר ניסיון זה, יצחק אבינו שהיה דין, עיקר עבודתו ה' שלו הייתה בפנימיות לכן נאסר עליו לצאת לחו"ל, יעקב איש תם יושב אוהלים עיקר עבודתו היא השילוב בין איש תם יושב אוהלים, לבין ההתמודדות עם כוחות הרע בצורה חזיתית, לכן כאשר יעקב מבקש לישב בשלווה, מיד קופץ עליו רוגזו של יוסף, אומר רב ירוחם ממיר שהגורם לקפיצת רוגזו של יוסף היא העובדה שיעקב מבקש לישב בשלווה.

על האדם לבקש את ה' בכל מצב, והבא לטהר מסייעין אותו.

לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר של דרשו לחץ כאן